

מסורת הש"ס

(א) [ברכות טו: יז.] (ב) [פסחים כב: קדושין טז. ז'יק מל: מנחות יא: ברכות ו: מזר: סה: מדה לה.] (ג) [ברכות טו: ע"ג.] (ד) [שבות יו: ע"ג קדושין כב.] (ה) [חולין פח: ו.] [נלקטו רמז פ"ג ארמא עפר סוטה ואמר פרה(א.) חולין פט.] (ז) חולין פט. ברכות ז. מ. מנחות לה: מנחה (ט.) (י) האלות לרבות הקלות כ"י. מהש"ל. (כ) [קדושין פ"א.] (ל) [במדבר לג:] (מ) [בס"ג:] הנקי. (נ) [ר"ם.] (ו) [ויע' תוספות מנחות ו:] ד"ה ורבי שמעון מיישנים קושא ו'.

הגהות הב"ח

(א) במשנה מאם לא: (ב) גמ' מיעוטא היא וזה לית ליה: (ג) רש"י ד"ה מאם לא וכו' אלא שמה שהשביע וכו' ואינו כותב וכו' שנהיה לכהן: (ד) ר"ה שהתכלת וכו' ואיצטריכו:

לעני רש"י

גדלי"ד [גדלי"ד.] רבך חזק.

מוסף רש"י

מתני' (א) **מואס לא שזכ איש אופר**. ואס לא שטיט טומאה וגו' **שהן קללות הבאות מחמת זרכות** דמשמע הא אס שטיט לא הנקי ואת כי שטיט טומאה תחת אישך וכי טומאת וגו' ימן ה' אותך לאלה ולשבועה בתוך עמך וגו' וצאו המים המאדרים וגו'. וכך הן סדורין בפרשה אלא שוהשביע הכהן את האשה בשבועת האלה ואמר הכהן לאשה מפסיק בראש ימן ה' אותך ואינו כותבו דאינו אלא נוואה שמנא הכהן להשביע וגם בסוף וצאו המים המאדרים צמעיך לזכות בטן ולנפיל ירך אינו כותב סוף המקרא ואמרה האשה דהיינו קבלה שהאשה תקבל עליה שבעה ואין זו מן האלות: לא היה מפסיק. משתחיל אס לא שזכ איש אותך עד אמן אמן שהיה כותב נוואה דוהשביע הכהן את האשה וקבלה דואמרה האשה אמן אמן: כל עצמו. לישנא בעלמא הוא. וזהר בעצמו שלא יהא כותב אלא אלות לצדו ואפילו אס לא שזכ איש אותך והנקי ואינו היה כותב וכו"ש והשביע הכהן ואינו כותב ואמרה האשה אמן אמן שהוא סוף המקרא הוה: גמ' **אלוים ממש**. ימן ה' אותך וצאו המים המאדרים האלה צמעיך וגו': **קללות הבאות** מיעוטא הוא: **שצמשה תורה**. דאי כתיב קרא וכתב את האלות בספר הוה משמע אלוה שצמשה תורה יככה ה' בשחפת דאלה איקרו דכתיב והיה צממעו את דברי האלה האות וגו' (דברים כט): **נוואות**. והשביע הכהן את האשה דלא תימא לא ידלג הילכך איצטריך למעטינהו: **קבלתא אמן**. ולקמייה פריך מ"ש האי ה"י דמרכב ציה ומ"ש האי ה"י דממעט ציה: **נוואה**. ריבויא דקאמרת אלות אלוים ממש^א האלות למעוטי שצמשה תורה ושבתות כהנים אצל ה"י דהאלה לא מדרוש למעוטי נוואות וקבלות דאלמא את ריבוייה ור"י דהאלה אוימיה הא: **וה"י נוואה**. הה"ן דקרא מעוטי דריש להו: **דלגני ריבוי**. דהאלות דקאי אוכתב: **דלגני מיעוט**. אלה דמיעוטא הוא אלה ולא אחרות: **והא לים ליה לר"מ מכלל לאו אהה שומע הן**. דשמעיין ליה דעבי תנאי כפול דתנא^א ר"מ אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי דכתיב ציה אס יעברו ואס לא יעברו^א הא לא כפליה מכלל לאו לא תשמע הן: **א"ר מנחם הנקי כתיב**. בלא יו"ד דמשמע הנקי אס לא שזכ ותדרוש הכי טומאה תחת אישך חנקיט: **וזו**. ללכת בדרך ישרה שלא יהא הוא נואף ולא היא נואפת: **שגינה ציניהם**. שהרי חלק את שמו ושיכנו

היה מביא פרק שני סוטה

יז.

האָלּוֹת לָרְבוֹת קָלָלוֹת הבאות מחמת זרכות. מימה לרבי דהכא דריש ר"מ ה"י דהאלות ובפ"ק דהוריות (דף ה.) אמר ור"מ קהל הקהל לא דריש ומו איכא למיממה דר"י דריש הכא ה"י דריבויא למעט והתם דריש קהל הקהל לרביא ומו קשיא דר' יהודה דלרבי יהודה דהכא משמע דלא דריש את האלות ובפ"ק דמנחות (דף יא:) אמר ר"י סבר אס ט^א [וכל הלבושה] לרבות [קורטן אחרם]:

אמר רבי תנחום הנקי בתיב. הכא פרש"י דמדרוש הכי טומאה תחת אישך חנקי אצל בסוף פרק שבעת העדות (שבעות דף לו.) פירש הנקי בלא יו"ד כמו חנקי וקאי אקרא דצמיה ואת כי שטיט דמשמע הכי חנקי ממים המרים האלה ואת כי שטיט והתם אמר כי לית ליה לר"מ מכלל לאו אהה שומע הן צממונא בציסורא אית ליה וסוטה איסורא דאית ציה ממונא הוא ונשאל רבי והא בפ"ק דנדרים (דף יא:) אמר בגמרא מאי לחולין וכו' חולין ליהוי אלא לקרבן מני ממני^א אי ר"מ הא לית ליה מכלל לאו והכי דייק נמי בסוף הפרק (שס יג:) וזריש פרק שני (דף יד.) אע"ג דאיסורא גרידמא הוא והשבי רבי דהתם נמי איסורא דאית ציה ממונא הוא שאסר ממונו על חצייו: **מפני** שהתכלת דומה צ"ם. צירושלמי דפ"ק דברכות מגיד שהתכלת דומה לים והיס דומה לעצמים ועצמים לרקיע ורקיע לכסא והכסא לספיר וכתב ואלראה והנה (על) [אלן] הרקיע וגו' (תוספא י:)

אינו בותב וכו' על הנייר אלא על המניפה. תימה צפ' המנויא (שבת דף עח:) דתמן קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שצמפלין שמע ישראל אמאי לא קמיי פרשת סוטה דשיעור זוטא טפי אורי"י דפרשת סוטה לא שכיח כפרשת תפילין ואמריין התם (דף עח.) כל מילתא דשכיח ולא שכיח אזול רבנן כתר שכיח לקולא: **לא על הלוח ולא על הנייר אלא על המניפה**. תימה אמאי לא מריצין לא מילי מוכתב כדאמריין פרק שני דגיטין (דף כא:) ספר אין לי אלא ספר מנין לרבות כל דבר ת"ל וכתב מ"מ אס כן מה ת"ל ספר מה ספר שאין זו רוח חיים ורבנן אי כתיב בספר כדאמרת אלמא כל היכא דכתיב בספר

(שבת דף עח:) דתמן קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שצמפלין שמע ישראל אמאי לא קמיי פרשת סוטה דשיעור זוטא טפי אורי"י דפרשת סוטה לא שכיח כפרשת תפילין ואמריין התם (דף עח.) כל מילתא דשכיח ולא שכיח אזול רבנן כתר שכיח לקולא: **לא על הלוח ולא על הנייר אלא על המניפה**. תימה אמאי לא מריצין לא מילי מוכתב כדאמריין פרק שני דגיטין (דף כא:) ספר אין לי אלא ספר מנין לרבות כל דבר ת"ל וכתב מ"מ אס כן מה ת"ל ספר מה ספר שאין זו רוח חיים ורבנן אי כתיב בספר כדאמרת אלמא כל היכא דכתיב בספר

שבראש אלא חוט של תכלת מאי היא דתניא^א היה ר"מ אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד שנאמר^א ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר וכתב^א כמראה אבן ספיר דמות כסא: **מתני'** אינו כותב לא על הלוח ולא על הנייר ולא על הרפירתא

ציניהן יו"ד צאים וה"י צאשה: לא וכו אש אוכלתן. שהקב"ה מסלק שמו מציניהן ומנאלו אש ואש: **ודאשה עדיפא מדאיש**. אש של אשה קשה וממחרת לאלול וליפרע משל איש: **מאי טעמא האי מיניף**. אש של אשה נוחה להדליק מהר שאין אות של שם מפסיק אלא מחובר הוא ונקרא אש אצל של איש אין אותיות של אש מנטרפות יחד שהיו"ד של שכינה מפסקת: **הגהה ליכא**. ואין זה קיבול שזכר. אצל כאן יש הגהה בקוטה לתת שלום ושלא ירבה ממורים בשראל אס וזהה היא ואס נקמה וזמעה זרע ומנעלת לעו מעל צינה ואסר פרה לטהרן ולזכות את ישראל ממעשה העגל: **בשזר אס מחוט ועד שרוך נעל**. שהצריך עצמו מן הגזל: **חוט של תכלת**. כנגד מחוט ולרועה של תפילין כנגד שרוך דהיינו לרועה: **בשלמא לרועה של ספילין**. קיבול שזכר אלהה הנאה דכתיב וכו' אצל חוט של תכלת של צינים מאי הגהה איכא: **מה טעמה תכלת**. שהוקיעה לכבוד לצינים: **שהפסול דומה לים כו'**. דא ללמדנו שכל המקיים מצות צינים כאלו הכביל פני שכינה והכי תנאי לא כפספס^א [סוף שלח.] (י) דליצטריכו כל הי משוט דלא אשכחן קראי אלא צריקע דומה לכסא הכבוד הילכך תכלת דומה לים וים דומה לרקיע דתכלת לא דמי לרקיע כל כך אלא דומה לדומה כמו תכלת דומה למראה הים ואנן קחזינן דים דומה למראה הרקיע: **ורקיע דומה לכסא הכבוד**. קראי קדריש דכתיב צריקע כמעשה לבנת הספיר וכתב^א בכסא הכבוד כמראה אבן ספיר דמות כסא: **מתני'** לוח. של עץ: **נייר**. של עצמים שכותשין ומדבקין אותן בדבק שקורין גלי"ד ועושין כמו עור: **דיפתרא**

עין משפט ור מצהו

לפ א מיי פ"ג מהל סוטה גלי"ה סמנ עץ נוי:
ב ב מיי שס פ"ד הלי"ה סמנ שס:

תורה אור השלם

- והשביע אותה הכהן ואמר אל האשה אם לא ששב איש אותך ואם לא שטית טומאה תחת אישך דקיי ממי הקרים המאדרים האלה: במדבר ה יט
- וכתיב את האלה האלה הכהן בספר ונקחו אל מי הקרים: במדבר ה כב
- ויען אברהם ויאמר דנה נא האלתי לדבר אל אדני ואבני עפר אפר: בראשית יח כו
- אם מדרוש ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני הקשיתי את אברהם: בראשית כג כד
- וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליך ויראו מקוץ: דברים כז י
- וראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר: שמות כד י
- ומפני כל עמי אשר עבר ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אבן ספיר עקלי מלקטלה: יחזקאל א כו

תוספות שאנין

את המים לבדוק אותה וכן דם צפור של מצריע כמכשיר המים להזאה אף שזכר פרה כמכשיר בשפיע. ולא תימא דלא דלת להכי איצטריך קרא למעטינהו אבל לא קאמר דאמריין קרא למעטינהו. צוואות וקבלות צוואות וכתב לה קבלות ואמרה האשה אמן אמן. ור' יהודה כולוה במיעוטי דריש להו ודקשה ה"ר אלתון דהכא משמע דלא ריר' ה' יהודה [את] דלא פליג אדרי' מאיר אלא מוסיף עליו ובפ"ק דמנחות דרי' את גבי ואת האלהה וצ"ל דאת דהכא לא דרי' אבל בעלמא דרי' להו: והא שמעי' לר' מאיר דאמר מכלל לאו לא תשמע הן דתניא ר' מאיר אומר כל תנאי שאינו תנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי אס יעברו אס לא יעברו הא לא כפליה מכלל לאו לא תשמע הן. וזכור לבינה ביניהם שהיו חלק הקב"ה שמו ורשנו ביניהם יו"ד באיש ור"ה באשה אבל וכו אש אוכלתן שהקב"ה מסלק שמו מביניהם ומנאלו אש ואש עדיפא מאיש ומה אשה נוח לרדוף וממחרת לאכול לפי שאין אות של שם מפסיקתן אלא מחובר הוא אבל אש של איש אינו מחובר יחד

לפי שאות של שכינה מפסיקתם. ל"ה. הגהה ליכא ואין זה קיבול שזכר אבל כאן יש הגהה בסוטה לתת שלום ושלא ירבו ממדות בישראל אם וזהה היא. ואם נקמה ונורעה זרע ומבטלת לעו מעל בניה וכן אפר פרה איכא הגהה לטהר ולזכות ישראל ממעשה העגל. ל"ה: מפני שהתכלת דומה לים בא ללמד שכל המקיים מצות צינים ציצית אצילו מקביל פני שכינה והכי תני לא בספיר ואיצטריכו כל הני משום דלא אשחיי' קרא אלא ברקיע הילכך תכלת דומה לים וים דומה לרקיע פניו דתכלת לאו לרקיע כל כך אלא דומה לדומה כמו תכלת קרוב למראה הים ולפי מוכרין ציצית מצרים בפרשת ציצית לפי שהתכלת דומה לים והקב"ה שירוש על כסא הכבוד עשה לנו נסים בים. ועור התכלת דומה לים שאנו עושין שליש גזלי ושני שליש ענף וכן עשה הקב"ה כקך הים בשליש אמצעי ועשה כן הים ג' שלשים שאם יבקענה בשליש התחתון צריך שירדו למטה בתוך הים ואם יבקענה בשליש העליון צריך שיעלו למעלה דק"ל גודשא חילתא והביקעה בשליש האמצעי לא למעלה ולא למטה על כן ייסד הפייט (פז כאן וכאן שליש רום

^[א] הוא ביצר לים חולין של ספס.